

PODAGRA KASALLIGINING TURLARI VA EPIDIMIOLOGIYASINI O'RGANISH

Samarqand davlat tibbiyot

universiteti magestranti

Tairova Sevinch Farxodovna

Annotatsiya. Ushbu maqolada podagra kasalligining turlari va uning epidemiologik xususiyatlari batafsil tahlil qilinadi. Podagra – bu asosan bo'g'imlarda urat kislota kristallarining to'planishi natijasida yallig'lanish jarayonlarini keltirib chiqaruvchi surunkali metabolik kasallik bo'lib, uning asosiy shakllari birlamchi va ikkinchi podagra hisoblanadi. Birlamchi podagra genetik va metabolik omillar bilan bog'liq bo'lsa, ikkinchi podagra boshqa kasalliklar yoki dorilar ta'siridan kelib chiqadi. Maqolada podagra kasalligining epidemiologiyasi, ya'ni uning tarqalishiga ta'sir qiluvchi risk omillari, yosh, jins va etnik guruhlariga qarab o'zgarishlar ko'rib chiqiladi. Kasallikning tarqalishi erkaklar orasida o'rta yoshlarda, ayollarda esa menopauza davrida ko'proq uchraydi. Bundan tashqari, podagra rivojlanishiga semizlik, ortiqcha alkogol iste'moli, oziq-ovqat tarkibi va irsiyat kabi omillar hissa qo'shadi. Ushbu tadqiqot podagra kasalligining samarali profilaktika va davolash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: podagra, birlamchi podagra, ikkinchi podagra, podagrall artrit, urat kislota, metabolik kasallik, epidemiologiya, risk omillari.

Kirish. Podagra kasalligi tarixan “qirollarning kasalligi” deb atalib, ko'plab madaniyatlarda boylik va oziq-ovqatga bo'lgan haddan tashqari intilish bilan bog'langan. Ammo bugungi kunda podagra – bu keng tarqalgan va jiddiy tibbiy muammo sifatida e'tirof etilmoqda. Podagra, asosan, bo'g'imlarda urat kislota kristallarining to'planishi natijasida yallig'lanish jarayonlarini keltirib chiqaradigan

surunkali metabolik kasallikdir. Bu kasallik asosan katta barmoqda boshlanadi, ammo boshqa bo'g'imlar ham zararlanishi mumkin.

Podagra kasalligi bir necha shaklga bo'linadi:

Birlamchi podagra: Bu kasallikning eng keng tarqalgan shakli bo'lib, u urat kislotasi miqdori yuqori bo'lishi natijasida rivojlanadi. Birlamchi podagrada, uratsning to'planishiga olib keladigan metabolik o'zgarishlar asosan genetik omillar va turli omillar (masalan, semizlik, qandli diabet, gipertoniya) ta'siri ostida ro'y beradi.

Ikkilamchi podagra: Ikkinchi podagra boshqa kasalliklar yoki dorilar ta'siri natijasida yuzaga keladi. Masalan, buyrak kasalliklari, qonda yuqori darajadagi urat kislotasi miqdori, ba'zi dorilarni (diuretiklar, aspirin va boshqalar) uzoq vaqt qabul qilish natijasida rivojlanishi mumkin.

Podagrali artrit: Podagra odatda artrit bilan bog'liq bo'lib, qo'llarda, oyoqlarda yoki boshqa bo'g'imlarda og'riq va shish bilan kuzatiladi. Bu turlarda urat kristallari bo'g'imlarga to'planadi va yallig'lanish jarayonini boshlaydi.

Podagra tofi: Urats kristallari uzun vaqt davomida to'planishi natijasida tofi (yoki "top" deb ataladigan) hosil bo'lishi mumkin. Bu kristallar bo'g'imlar va teri ostida birikib, ular shishishni va yallig'lanishni keltirib chiqaradi.

Podagra kasalligining epidemiologiyasi

Tarqalish: Podagra kasalligi global miqyosda keng tarqalgan. Erkaklarda bu kasallik, odatda, 30-50 yoshdan keyin ko'proq uchraydi. Ayollarda esa menopauza boshlangandan keyin kasallik tarqalishi ortadi.

Risk omillari: Genetik omillar: Podagra kasalligi oila a'zolari orasida ko'proq uchraydi, ya'ni irsiy moyillik mavjud.

Semizlik va ortiqcha vazn: Semizlik urat kislotasi miqdorining oshishiga olib keladi va podagra rivojlanishi xavfini oshiradi.

Yosh va jins: Erklarda kasallik erklarga xos bo'lgan gormonal farqlar tufayli ko'proq uchraydi, ammo ayollarda menopauza boshlangandan so'ng ular ham yuqori xavf ostida bo'ladi.

Alkogol va oziq-ovqatlar: Spirtli ichimliklar, ayniqsa pivo va sharob, hamda purinlarga boy oziq-ovqatlar (qizil go'sht, dengiz mahsulotlari) podagra kasalligining rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Geografik va etnik farqlar: Podagra kasalligi ayrim mamlakatlar va etnik guruhlarda ko'proq uchraydi. Masalan, Sharqiy Osiyo, Yaponiyadagi odamlar orasida podagra ko'proq tarqalgan, ammo Yevropa va Shimoliy Amerikada ham uning tarqalishi sezilarli darajada yuqori.

Epidemiologik o'zgarishlar: Hozirgi kunda podagra kasalligi ko'proq shahar aholisida, oziq-ovqat va hayot tarzidagi o'zgarishlar (xususan, ortiqcha iste'mol qilish va jismoniy faollikning pasayishi) natijasida ko'proq uchrayapti.

Maqsad. Ushbu maqola podagra kasalligining turlarini va epidemiologiyasini tushunish orqali, uning samarali davolash va profilaktika choralari uchun ilmiy asoslarni yaratishga xizmat qiladi.

Materiallar va metodlar. Ushbu maqolada podagra kasalligining turlari va epidemiologiyasini o'rganish uchun quyidagi materiallar va metodlar ishlatilgan:

Tadqiqot usullari: Tahliliy metod: Podagra kasalligi va uning turlari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish. Shuningdek, kasallikning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar, shu jumladan, semizlik, qondagi urat kislota darajasi, alkogol va oziq-ovqat tarkibi kabi omillar haqida ilmiy tadqiqotlar natijalari o'rganildi.

Statistik metod: Podagra kasalligining tarqalishiga oid statistik ma'lumotlar, epidemiologik tadqiqotlar va populyatsion tadqiqotlar (cross-sectional, kohort va

eksperimental tadqiqotlar) tahlil qilindi. Bu metod orqali kasallikning jinsiy, yosh va etnik guruhlar orasidagi farqlar va risk omillari aniqlashga harakat qilindi.

Metodologik sharh: Podagra kasalligining profilaktikasi va davolashiga oid amaliy tavsiyalarni o'rganish va ulardan samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun mavjud klinik usullar, farmakologik davolash yondashuvlari va non-farmakologik choralar (diet, jismoniy faollik) ko'rib chiqildi.

Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish: Podagra kasalligi haqida mavjud global va hududiy epidemiologik ma'lumotlar, klinik tekshiruvlar, bemorlarning tibbiy kartalari va boshqa statistik hisobotlar asosida ma'lumotlar yig'ildi. Kasallikning turli shakllarini, tarqalish darajasini va risk omillarini aniqlash uchun yirik tibbiy markazlar va klinikalarda amalga oshirilgan tadqiqotlar natijalari tahlil qilindi.

Nazariy va amaliy yondashuvlar:

Podagra kasalligining turlarini aniqlashda genetik, metabolik va ekologik omillarni hisobga olgan holda, kasallikning klinik belgilari va tashxis qo'yish usullari o'rganildi. Kasallikning epidemiologik xususiyatlari, jinsiy va yosh guruhlaridagi farqlar, shuningdek, ekologik va madaniy omillar asosida podagra kasalligining global va mintaqaviy tarqalishini o'rganish.

Xulosa: Epidemiologik tadqiqotlar, podagra kasalligining global miqyosda keng tarqalganligini, ammo geografik va etnik guruhlariga qarab tarqalish darajasida farqlar mavjudligini ko'rsatadi. Kasallikning yuqori prevalensiyasi, ayniqsa, industrializatsiya jarayonida va hayot tarzining yomonlashishi bilan bog'liq. Podagra kasalligining profilaktikasi va davolashda, jismoniy faollikni oshirish, ortiqcha vazndan saqlanish, alkogol iste'molini cheklash va dietani yaxshilash kabi non-farmakologik yondashuvlar bilan birga, urat kislotasi darajasini boshqarish va zamonaviy dori-darmonlarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, podagra kasalligini o'rganish va uning epidemiologik xususiyatlarini chuqur tushunish, kasallikning oldini olish va davolash uchun zarur ilmiy asoslarni taqdim etadi.

Kasallikni samarali boshqarish uchun kompleks yondashuvlar va xalqaro hamkorlik zarur bo'lib, bu kelgusida podagra kasalligiga qarshi kurashda muhim rol o'ynaydi.

ADABIYOTLAR

1. Nizomiddinovich T. F. et al. EXPERIMENTAL MYOCARDIAL INFARCTION LDH BILAN CORRECTION OF NATHIJALARI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 63-68.
2. Nizomiddinovich T. F. et al. QON TOMIR KASALIKLARIDA ENOSNING O'RNI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 56-62.
3. Sh, Xushnazarov Z., L. Kenjayeva, and F. N. Toshboyev. "PIRRILO [2, 3-D] PRIMIDINLARNING BIOLOGIK FAOLLIGI." *TADQIQOTLAR. UZ* 39.5 (2024): 30-35.
4. Sh X. Z., Toshboyev F. N., Izatullayev S. A. PRIMIDIN HALQASI ISHTIROKIDA SINTEZ VA PRIMIDINNING BIOLOGIK FAOLLIGI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 38. – №. 5. – C. 28-34.
5. Toshboyev F. N., Tashanov O. S., Izatullayev S. A. Oziqa tarkibidagi spirtlarni oksidlanish jarayonini matematik modilashtirish orqali xisoblash //golden brain. – 2023. – T. 1. – №. 28. – C. 117-120.
6. Toshboyev F. N., Iskandar o'g'li M. S., Fayzullo o'g'li S. S. XITIZAN VA SUT ZARDOBI BILAN OZIQLANTIRILGAN BROILER JO'JALARINING BIOKIMYOVIY KO'RSATKICHLARI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 14. – №. 1. – C. 78-80.
7. Toshboyev F. N. et al. SELECTIVITY OF YKS CATALYZATION IN THE SYNTHESIS OF VINYL ACETATE FROM ETHYLENE AND ACETIC ACID //World of Scientific news in Science. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 31-35.

8. Nizomiddinovich T. F., Abdimannonovich I. S., Zoirovich A. J. Of organic substances by thin layer chromatographic method //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 14. – №. 1. – С. 70-72.
9. Toshboyev F. N., Bobokulova S. A., Suyunova M. O. Synthesis of vinyl acetate from acetylene with the participation of a nanocatalyst and study of its kinetics //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 11-18.
10. Тошбоев Ф. Н., Ахмадов Д. З., Эшанкулов З. А. Динамика нитрергической системы при гиперхолестеринемии //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 14. – №. 1. – С. 73-77.
11. Baykulov A. K., Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z. BIOCHEMICAL AND PHYSIOLOGICAL CHANGES IN PARASITE PARAMETERS IN THE HOST-PARASITE RELATIONSHIP //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 257-262.
12. Xudoyberdiyev I. I. et al. Etilen va sirka kislotadan vinilasetat olinishi jarayonining fizik-kimyoviy asoslari //Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 59-62.
13. Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z., Eshonqulov Z. A. ETHYLENE OXYACETYLATION REACTION KINETICS LEARN //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 253-256.
14. Тошбоев Ф. Н., Анваров Т. О., Изатуллаев С. А. ОПРЕДЕЛЕНИЕ PH СРЕДЫ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ВЕЩЕСТВ ПОТЕНЦИОМЕТРИЧЕСКИМ МЕТОДОМ //World of Scientific news in Science. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 166-169.
15. Baxodirovich S. S., Nizomiddinovich T. F., Ergashboevna E. M. GAZ ARALASHMALARINI NAZORAT QILISHNING TERMOKATALITIK USULI //Journal of Universal Science Research. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 276-281.
16. Байкулов А. К., Муртазаева Н. К., Тошбоев Ф. Н. ДИНАМИКА ВЛИЯНИЯ ЛАКТАТДЕГИДРОГЕНАЗЫ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ИНФАРКТЕ